

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ

*до виконання контрольної роботи, проведення практичних занять та
самостійної роботи з курсу*

«МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

(для студентів усіх форм навчання
за напрямом підготовки 6.030504 – Економіка підприємства)

Методичні вказівки та завдання до виконання контрольної роботи, проведення практичних занять та самостійної роботи з курсу «Методика та організація економічних досліджень» (для студентів усіх форм навчання за напрямом підготовки 6.030504 – Економіка підприємства) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. В. О. Костюк. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. – 28 с.

Укладач В. О. Костюк

Рецензент канд. екон. наук, доц. С. Ю. Юр'єва

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку, протокол № 1 від 30.08.2017.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Робоча програма навчальної дисципліни	5
1.1 Опис навчальної дисципліни	5
1.2 Мета та завдання навчальної дисципліни	5
1.3 Програма навчальної дисципліни	6
1.4 Структура навчальної дисципліни	7
1.5 Теми семінарських занять	7
1.6 Теми практичних занять	8
1.7 Теми лабораторних занять	8
1.8 Самостійна робота	8
1.9 Індивідуальні завдання (ІЗ)	8
1.10 Методи навчання	8
1.11 Методи контролю	9
1.12 Розподіл балів, які отримують студенти	9
1.13 Методичне забезпечення	9
1.14 Список рекомендованої літератури	10
1.15 Інформаційні ресурси	10
2. Методичні вказівки і завдання до виконання контрольної роботи, проведення практичних занять та самостійної роботи	11
3 Тести з навчальної дисципліни	20
Змістовий модуль 1 Основні методичні питання економічних досліджень	20
Змістовий модуль 2 Методи і результати економічних досліджень	22
4 Питання для підсумкового контролю (заліку) з навчальної дисципліни	26

ВСТУП

Забезпечення ефективного функціонування підприємств в умовах трансформації економіки України потребує нових підходів до формування системи управління. В умовах ринку всім господарюючим суб'єктам надані широкі права і можливості щодо реалізації економічних інтересів, вибору способів організації виробництва, використання ресурсів, пошуку резервів підвищення їх діяльності. Реалізуючи ці права і можливості, вирішити всю сукупність економічних проблем, які виникають в процесі розвитку економічної реформи, зможуть лише спеціалісти, які здобули високій рівень знань, відповідну професійну підготовку, мають достатній рівень кваліфікації для виконання економічних досліджень.

Сьогодні на підприємствах і фірмах у більшій пошані є ті спеціалісти економіко-менеджерського спрямування, які вміють з наукової точки зору виробляти стратегію і тактику розвитку підприємства в довготерміновій перспективі, оцінювати результати господарської діяльності з погляду їх сумірності з вкладеним капіталом, визначити вплив різних чинників на зміну результативних показників, виявляти всі недоліки й прорахунки з тим, щоб уникнути банкрутства і досягнути успіху в бізнесі. Усе це ставить підвищені вимоги до наукової підготовки економічних кадрів. Уміння користуватися науковими методами та прийомами економічного дослідження зміцнює і удосконалює економічне мислення, створює для фахівців підґрунтя для набуття ними здатності сприймати економічний процес, що відбувається на підприємстві у всій його багатогранності та взаємообумовленості.

Це навчальне видання має на меті допомогти студентам набутти практичні навички з розв'язання складних аналітичних завдань при проведенні економічного дослідження господарської діяльності різноманітних підприємства.

1 РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 2	За вибором студента	Рік (роки) підготовки	
		4	4
		Семестр(и)	
		7	8
Загальна кількість годин: 72	Галузь знань: 0305 – Економіка та підприємництво	Лекції, год:	
		16	4
Модулів – 1	Напрямок підготовки: 6.030504 – Економіка підприємства	Практичні, семінарські, год:	
		16	4
Змістових модулів (ЗМ) – 2		Лабораторні, год:	
		–	–
Тижневих годин для денної форми навчання: – аудиторних: 2 – самостійної роботи студента: 2,5	Фахове спрямування: – «Економіка підприємств міського господарства» – «Економіка підприємств міського господарства зі знанням іноземної мови» – «Економіка підприємств міського господарства з поглибленим знанням інформаційних систем» – «Економіка підприємств міського господарства з поглибленим знанням права господарської діяльності»	Самостійна робота, год:	
		40	64
		Індивідуальні завдання:	
		–	–
Індивідуальне (науково-дослідне) завдання (ІЗ): КР – «Використання статистичних методів в економічних дослідженнях»	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю:	
		залік	залік

Примітка.

Питома вага кількості аудиторних годин в загальному обсязі дисципліни становить:

– для денної форми навчання: – 44,4 %;

– для заочної форми навчання – 11,1 %.

1.2 Мета та завдання навчальної дисципліни

1.2.1 Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів аналітико-синтетичного творчого мислення шляхом опанування ними необхідних теоретичних знань, умінь та практичних навичок з організації та методики проведення економічних досліджень.

1.2.2 Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

– засвоєння теоретико-методологічних основ проведення аналітико-синтетичних економічних досліджень діяльності суб'єктів господарювання;

- оволодіння основними методичними та технічними прийомами (способами) економічних досліджень;
- набуття навичок економіко-математичного моделювання факторних систем;
- оволодіння організацією та методикою аналізу економіко-статистичних показників діяльності підприємства.

1.2.3 Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність, предмет, зміст, об'єкт, суб'єкт, основні функції і завдання проведення конкретних економічних досліджень;
- основні чинники, які визначають результати господарської діяльності підприємств;
- систему показників, які використовуються у процесі дослідження діяльності підприємства;
- основні економіко-статистичні прийоми економічного аналізу

вміти:

- зібрати, систематизувати та узагальнити аналітичну інформацію, яка характеризує діяльність досліджуваних підприємств;
- проводити статистичну обробку даних з побудовою відповідних економіко-математичних факторних систем;
- застосовувати економіко-статистичні методи аналізу для дослідження господарської діяльності підприємства;
- аналізувати стан, структуру та інтенсивність зміни досліджуваних показників;
- прогнозувати зміни аналізованих показників в майбутньому;
- робити самостійні науково-обґрунтовані висновки та узагальнення;

мати компетентності:

- здатність поставити завдання та організувати аналітико-синтетичне дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства;
- здатність здійснювати економіко-статистичний аналіз стану, структури,
- взаємозв'язку та інтенсивності зміни досліджуваних аналітико-синтетичних показників фінансово-господарської діяльності підприємства;
- здатність робити самостійні науково-обґрунтовані висновки та узагальнення на основі виконаного економічного дослідження.

1.3 Програма навчальної дисципліни

Модуль 1 Методика та організація економічних досліджень

Змістовий модуль 1 Основні методичні питання економічних досліджень

Тема 1 Сутність, складові частини і завдання економічних досліджень

1.1 Сутність і складові частини економічного дослідження

1.2 Методологія і методика економічних досліджень

1.3 Системний підхід при дослідженні економічних явищ і процесів

Тема 2 Основні методичні питання економічних досліджень

2.1 Тема, об'єкти, суб'єкти економічного дослідження і одиниця спостереження

2.2 Планування економічних досліджень

2.3 Система економічних показників

Тема 3 Інформаційна база економічних досліджень

3.1 Використання літературних джерел

3.2 Планово-нормативні, обліково-звітні і позаоблікові джерела інформації

3.3 Контроль і оцінка доброякісності аналітичної інформації

Змістовий модуль 2 Методи і результати економічних досліджень

Тема 4 Основні методи економічних досліджень

4.1 Статистико-економічний метод дослідження

4.2 Історичний метод дослідження

4.3 Монографічний метод дослідження

4.4 Абстрактно-логічний метод дослідження

4.5 Економіко-математичний метод дослідження

Тема 5 Обґрунтування методів і способів при проведенні економічних досліджень

5.1 Роль і значення правильного вибору методів дослідження при вивченні економічних явищ і процесів

5.2 Комплексне використання методів дослідження при вивченні економічних явищ і процесів

Тема 6 Результати економічних досліджень і види їх публікацій

6.1 Результати економічних досліджень

6.2 Види публікацій

1.4 Структура навчальної дисципліни

Змістові модулі та теми	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	лаб	пр	ср		лек	лаб	пр	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1
Модуль 1 <i>Методика та організація економічних досліджень</i>										
Змістовий модуль 1 <i>Основні методичні питання економічних досліджень</i>										
Тема 1	8	2		1	5	6	1		–	5
Тема 2	8	2		1	5	5,5	0,5		–	5
Тема 3	8	2		1	5	5,5	0,5		–	5
Разом за ЗМ 1	24	6		3	15	17	2		–	15
Змістовий модуль 2 <i>Методи і результати економічних досліджень</i>										
Тема 4	32	6		11	15	26	1		4	21
Тема 5	8	2		1	5	5,5	0,5		–	5
Тема 6	8	2		1	5	5,5	0,5		–	5
Разом за ЗМ 2	48	10		13	25	37	2		4	31
Індивідуальне завдання (контрольна робота для заочної форми навчання): використання статистичних методів в економічних дослідженнях										
Індивідуальне завдання (КР)	–	–				18				18
Усього годин	72	16		16	40	72	4		4	64

1.5 Теми семінарських занять

Програмою навчальної дисципліни не передбачено.

1.6 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Сутність, складові частини і завдання економічних досліджень	1	–
2	Основні методичні питання економічних досліджень	1	–
3	Інформаційна база економічних досліджень	1	–
4	Основні методи економічних досліджень	11	4
5	Обґрунтування методів і способів при проведенні економічних досліджень	1	–
6	Результати економічних досліджень і їх публікацій	1	–
Разом		16	4

1.7 Теми лабораторних занять

Програмою навчальної дисципліни не передбачено.

1.8 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	Заочна форма
1	Сутність, складові частини і завдання економічних досліджень	5	5
2	Основні методичні питання економічних досліджень	5	5
3	Інформаційна база економічних досліджень	5	5
4	Основні методи економічних досліджень	15	21
5	Обґрунтування методів і способів при проведенні економічних досліджень	5	5
6	Результати економічних досліджень і їх публікацій	5	5
ІЗ (КР)		–	18
Разом		40	64

1.9 Індивідуальні завдання (ІЗ)

Програмою навчальної дисципліни передбачено виконання контрольної роботи (для заочної форми навчання) «Використання статистичних методів в економічних дослідженнях». Мета виконання КР: закріплення теоретичних знань з навчального курсу та розвиток навичок з методики та організації економічних досліджень.

1.10 Методи навчання

Теоретичні і практичні положення навчальної дисципліни вивчаються студентами в процесі роботи над лекційним курсом, при виконанні контрольної роботи, а також при самостійній роботі з навчальною літературою.

Вивчення дисципліни базується на знанні циклу загальноосвітніх і загальнонаукових дисциплін, зокрема, філософії, політичної економії, макроекономіки, мікроекономіки,

економіки підприємства, статистика, теорії ймовірностей і математичної статистики. Використовується загальний метод пізнання для всіх наук-діалектичний метод. Наряду з цим використовуються наступні методи пізнання дійсності: аналіз, синтез, індукція, дедукція, статистичні методи.

Окремі теми дисципліни вивчаються з різним ступенем поглиблення та деталізації, що передбачено цією робочою програмою.

При викладанні основних положень навчальної дисципліни поряд з лекціями, практичними заняттями використовуються такі методи навчання, як проблемний, пошуковий, дослідницький, статистичний, порівняльний, ілюстративний, вибіркового, рішення аналітичних задач, конспектування лекцій.

1.11 Методи контролю

Поточний контроль знань студентів здійснюється у вигляді усного опитування, письмових відповідей на поставленні запитання, самостійних домашніх завдань, письмових аудиторних контрольних робіт, тестування тощо.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом проведення заліку.

1.12 Розподіл балів, які отримують студенти

Форма навчання	Поточна і семестрова атестація та самостійна робота						Індивідуальне завдання	Сума
	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
	T-1	T-2	T-3	T-4	T-5	T-6	КР	100 %
Заочна	40 %			40 %			20 %	100 %
Денна	50 %			50 %			–	

Примітка.

T-1, T-2 ... T-6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Кількість балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, диф. заліку	для заліку
90–100	A	Відмінно	
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D		
60–63	E	Задовільно	
35–59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	Незадовільно обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1.13 Методичне забезпечення

Методичні вказівки і завдання до виконання контрольної роботи, проведення практичних занять та самостійної роботи з курсу «Організація і методика економічного аналізу (Економічний аналіз)» для студентів заочної форми навчання за напрямом підготовки 6.030504 – Економіка підприємництва / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. В. О. Костюк. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2014

1.14 Список рекомендованої літератури

Базова

1. Косова Т. Д., Сухарев П. М., Ващенко Л. О. та ін. Організація і методика економічного аналізу: навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
2. Костюк В. О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства. навч. посібник. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 245 с.
3. Крутилов В. К., Методология и методика в экономических исследованиях: учеб.-метод. пособие. / В. К. Крутилов, Ю. В. Зайцев, О. И. Костина. – Калуга : Эйдос, 2012. – 170 с.
4. Мазаракі А. А. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посібник / А. А. Мазаракі. – Київ : Нац. торг.-екон. ун-т, 2010 – 280 с.
5. Орехов А. М. Методы экономических исследований: учеб. пособие / А. М. Орехов – М.: Инфра-М, 2009. – 392 с.

Допоміжна

1. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посібник. – Полтава : Оріяна, 2012. – 183 с.
2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. – Київ : Кондор, 2006. – 206 с.
3. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / В. М. Михайлов та ін. – Харків : ХДУХТ, 2014. – 220 с.
4. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / Б. І. Мокін, О. Б. Мокін. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 180 с.
5. Мочерний С. В. Методологія економічних досліджень / С. В. Мочерний. – Львів: Світ, 2001. – 419 с.
6. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посібник / за ред. А. Є. Конверського. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

1.15 Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua>

2 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ, ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Сучасний етап розвитку нашої держави зумовлює високі вимоги до оцінки ефективності функціонування економічних систем різних рівнів господарювання. Об'єктивне уявлення про ситуацію та перспективи розвитку того чи іншого підприємства можна дістати лише за допомогою комплексного дослідження його виробничо-господарської діяльності.

Усе це вимагає відповідного кадрового забезпечення і суттєвих змін у підготовці економіко-управлінських кадрів. Особливо зростає значення практичної підготовки студентів з прикладного застосування економіко-статистичних методів для дослідження господарської діяльності підприємства.

Контрольна робота являє собою розрахунково-аналітичне завдання, яке якраз і має за мету закріплення теоретичних знань з навчального курсу і розвиток у студентів навичок самостійного практичного розв'язування окремих задач з дослідження господарської діяльності підприємств міського господарства.

Перед виконанням контрольної роботи студенти повинні вивчити теоретичний матеріал за програмою навчального курсу, використовуючи запропоновані джерела.

Пропонується наступна тематика контрольних робіт.

1. Економічне дослідження господарської діяльності підприємства.
2. Економічне дослідження ефективності використання основних засобів підприємства.
3. Економічне дослідження ефективності використання виробничого устаткування підприємства.
4. Економічне дослідження ефективності використання праці на підприємстві.
5. Економічне дослідження складу, структури і ефективності використання фонду оплати праці на підприємстві.
6. Економічне дослідження собівартості продукції на підприємстві.
7. Економічне дослідження складу, структури і ефективності використання фонду робочого часу працівників підприємства.
8. Економічне дослідження складу, структури, руху і технічного стану основних засобів підприємства.
9. Економічне дослідження складу, структури і руху працівників підприємства.
10. Економічне дослідження фінансових результатів роботи підприємства.
11. Економічне дослідження продуктивності праці на підприємстві.
12. Економічне дослідження динаміки, складу і структури доходів підприємства.
13. Економічне дослідження виконання виробничої програми підприємства.
14. Економічне дослідження складу, структури і ефективності використання оборотних засобів підприємства.
15. Факторний аналіз показників виробничої програми підприємства.
16. Дослідження впливу основних засобів і ефективності їх використання на кінцеві результати роботи підприємства.
17. Дослідження впливу виробничого устаткування і ефективності його використання на кінцеві результати роботи підприємства.
18. Дослідження впливу трудових чинників на кінцеві результати роботи підприємства.
19. Дослідження впливу трудового і технічного потенціалу підприємства на кінцеві результати роботи підприємства.
20. Дослідження впливу трудових чинників на обсяг виробництва продукції підприємства.
21. Дослідження впливу трудового і технічного потенціалу на кінцевий фінансовий результат роботи підприємства.

22. Використання економіко-статистичних методів (групування, абсолютних, відносних і середніх величин, рядів динаміки, індексного методу, вибіркового методу, та ін.) в економічному дослідженні діяльності підприємства.

23. Використання методів факторного аналізу в економічному дослідженні діяльності підприємства.

24. Використання економіко – статистичних моделей в економічному дослідженні діяльності підприємства.

25. Сутність та використання в економічному дослідженні класичних методів (аналіз, синтез, індукція, дедукція).

Тему роботи студент самостійно вибирає згідно з переліком запропонованої вище тематики. Крім цього, йому надається право проявити ініціативу і визначити тему роботи, не передбачену в переліку, враховуючи свій власний інтерес. Ця тема потім має бути погоджена з науковим керівником, який призначається кафедрою для консультацій, перевірки і захисту роботи.

Якщо студент не має можливості виконати дану роботу на базі конкретного підприємства, він може у цьому випадку використати статистичні дані, які наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Показники роботи підприємства теплових мереж

Показники	Базисний рік	Звітний рік
1	2	3
<u>Показники виробничої програми</u>		
Виробництво теплової енергії, тис. Гкал	4 107	4 230
Покупна тепла енергія, тис. Гкал	2 220	2 290
Власні потреби, тис. Гкал	85	60
Втрати теплової енергії, тис. Гкал	987	950
Відпущено (реалізовано) теплової енергії споживачам – усього, тис. Гкал, у тому числі:	5 255	5 510
– населенню, тис. Гкал	4 550	4 580
– бюджетним організаціям, тис. Гкал	460	545
– іншим споживачам, тис. Гкал	245	385
Основні фонди – усього, тис. грн., у тому числі:	590 654	586 290
– будинки, споруди, передавальні пристрої, тис. грн.	489 642	485 730
– машини і обладнання, тис. грн.	62 284	62 840
– транспортні засоби, тис. грн.	9 783	9 885
– інструменти, інвентар, тис. грн.	24 945	23 805
– малоцінні необоротні матеріальні активи, тис. грн.	3 194	3 080
– інші основні засоби, тис. грн.	806	950
Вартість основних фондів на початок року, тис. грн.	590 654	634 695
Надійшло нових основних фондів, тис. грн.	57 827	59 325
Вибуло основних фондів, тис. грн.	13 786	12 580
Вартість основних фондів на кінець року, тис. грн.	634 695	681 440
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	612 675	658 067
Кількість працівників на початок року, осіб.	6 758	6 839
Кількість прийнятих працівників, осіб.	1 003	950
Кількість звільнених працівників – усього, осіб.	922	1 020

Продовження таблиці 2.1

1	2	3
у тому числі за власним бажанням, осіб.	550	450
Кількість працівників на кінець року, осіб.	6 839	6 769
Середньооблікова чисельність працівників, осіб.	6 798	6 804
Фонд заробітної плати працівників – усього, тис. грн, у тому числі:	140 675	141 523
– фонд основної заробітної плати, тис. грн;	86 853	87 115
– фонд додаткової заробітної плати, тис. грн;	52 980	53 505
– інші виплати, тис. грн	842	903
Витрати підприємства – усього, тис. грн, у тому числі:	954 320	972 940
– матеріальні витрати, тис. грн;	696 654	705 380
– витрати на оплату праці, тис. грн;	124 061	125 065
– відрахування на соціальні заходи, тис. грн;	44 853	45 023
– амортизація, тис. грн;	17 178	17 208
– інші операційні витрати, тис. грн	71 574	80 264
Доходи підприємства, тис. грн	1 049 037	1 067 925
Прибуток, тис. грн	94 717	94 985

Варіант завдання визначається самостійно у відповідності до останньої цифри залікової книжки. При цьому дані базисного року студент повністю переписує із таблиці 2.1, а дані звітного року необхідно помножити на відповідні варіанту коефіцієнти коригування, які приведені в наступній таблиці.

Номер варіанта (остання цифра залікової книжки)	Коефіцієнти коригування даних звітного року в таблиці 2.1
1	1,01
2	1,02
3	1,03
4	1,04
5	1,05
6	1,06
7	1,07
8	1,08
9	1,09
0	1,00 (без змін)

Поради і вказівки керівника є особливо важливими при складанні плану економіко - аналітичної роботи, способів дослідження , обробки статистичної інформації, аналізі одержаних результатів, а також при підготовці до захисту.

У процесі роботи керівник здійснює спостереження за ходом виконання дослідження, вносить необхідні поправки, націлює студента на самостійне вирішення досліджуваних питань.

Уся аналітична робота складається з таких елементів:

1. Титульний аркуш.
2. Зміст.
3. Вступ.
4. Техніко – економічна характеристика досліджуваного підприємства.

5. Основна частина, що може складатися з декількох розділів.
6. Висновки.
7. Список джерел.

Обсяг роботи складає 20–25 сторінок формату А4 рукописного тексту. Приблизний обсяг структурних складових рукописного варіанта (кількість сторінок): вступ – 1; характеристика підприємства – 2–3; основна частина – 15–20; висновки і пропозиції – 1; список використаних джерел – 1.

У вступі студент обґрунтовує актуальність теми даної роботи, розкриває мету і завдання фінансово-економічного аналізу стосовно майбутнього дослідження, характеризує стан аналізованого об'єкта, висвітлює його роль і значення в умовах ринкової економіки, визначає методи вирішення аналітичних задач, висвітлює загальні питання.

У розділі «Техніко-економічна характеристика аналізованого підприємства» треба коротко охарактеризувати об'єкт дослідження на основі аналітичної інформації, використовуюваної при виконанні роботи, вказати виробничий профіль підприємства, його структуру, галузеву підпорядкованість, напрямки і масштаби виробництва, стан досліджуваного господарства за звітний період за основними показниками (обсяг виробництва і реалізації продукції, вартість основних засобів, чисельність працівників, фонд оплати праці, доходи, експлуатаційні витрати, прибуток та ін.), дати інформацію про перспективу його технічного і соціально – економічного розвитку.

У основній частині роботи розкривають її зміст. Головні питання дослідження виділяють у вигляді окремих розділів, кожний з яких повинен мати свій номер і назву. Їх розміщують у певній логічній послідовності. У кінці кожного розділу повинні бути узагальнення і висновки.

Кількість і назва розділів залежать від теми роботи. Якщо тема роботи являє собою, наприклад, економічне дослідження господарської діяльності підприємства у цілому, то в даному випадку можна порекомендувати мати в основній її частині такі розділи:

- дослідження виконання виробничої програми;
- дослідження ефективності використання основних фондів;
- дослідження ефективності використання праці;
- дослідження собівартості продукції (послуг);
- дослідження доходів;
- дослідження прибутку та рентабельності;
- дослідження фінансового стану підприємства.

Якщо темою роботи є, наприклад, «Дослідження ефективності використання основних засобів підприємства», то в цьому разі можна запропонувати такий склад її основної частини:

- дослідження обсягу і динаміки основних засобів;
- дослідження складу і структури основних засобів;
- дослідження руху основних засобів;
- дослідження технічного стану основних засобів;
- дослідження ефективності використання основних засобів;
- дослідження впливу основних засобів і ефективності їх використання на кінцеві результати роботи підприємства.

Основна частина роботи, як уже зазначалося, являє собою економічне дослідження господарської діяльності (або її окремих частин) підприємства, на базі якого ведеться дослідження. Джерелами інформації є планово – нормативні (нормативні, прогнозні, проектні, договірні, планові показники, норми, нормативи, тарифні ставки, преїскуранти, цінники, кошторисні документи, технічна документація та ін.); облікові (дані бухгалтерського, статистичного і оперативно-технічного обліку); звітні (дані бухгалтерської, статистичної і оперативно – технічної звітності); позаоблікові дані (акти ревізії, матеріали

обстежень, перевірок, постанов, наказів, розпоряджень, анкетування, публікацій, ділової переписки та ін.). Комплексне використання цих джерел, їх правильне узгодження дозволяє всебічно і глибоко дослідити господарську діяльність того чи іншого підприємства, виявити невикористані внутрішні резерви.

Економічне дослідження діяльності підприємства здійснюють за допомогою системи наочно обґрунтованих методичних і технічних прийомів дослідження. Працюючи над розрахунково-аналітичною роботою, необхідно використати аналітичні прийоми, що дозволяють виявити причинно-наслідкові взаємозв'язки і взаємозалежність між аналізованими показниками, визначити конкретні фактори, що впливають на зміну тих чи інших сторін господарської діяльності, розрахувати абсолютну й відносну величину такого впливу, виявити внутрішні резерви, дати об'єктивну оцінку результатам господарювання.

Методичні прийоми економічного дослідження різноманітні, їх вибір і застосування визначаються метою і завданням конкретного дослідження, повнотою і якістю вихідної інформації, змістом аналізованих об'єктів.

Під час виконання роботи треба ширше використовувати різні прийоми дослідження, оскільки кожен з них виконує якийсь конкретне завдання, тому вони органічно доповнюють один одного і тільки в цілому становлять повну методику економічного дослідження.

Найважливішими прийомами (способами) упорядкування, систематизації, наукової обробки і узагальнення економічної інформації, що застосовуються в процесі аналізу господарської діяльності підприємств і організацій міського господарства і які необхідно використати при виконанні розрахункової роботи, є: порівняння, деталізація, балансний прийом, метод статистичних групувань, метод абсолютних, відносних і середніх величин, ряди динаміки, індексний метод, метод ланцюгових підстановок, графічний метод, статистичні таблиці та ін.

Застосовуючи у процесі аналізу прийом порівняння, доцільно використати найбільш поширені його форми (порівняння з планом, прогнозом на поточний період, показниками попередніх періодів, показниками інших підприємств, прогресивними показниками, нормами, нормативами, із середньогалузевим рівнем, з виробничим потенціалом підприємства та ін.), що дає змогу визначити ступінь виконання плану, оцінити, в якій мірі збувається намічений прогноз, перевірити напруженість планових завдань і якість планування, виявити динаміку досліджуваних показників, визначити кращий досвід господарювання, установити, чи є аналізоване підприємство конкурентоспроможним, оцінити його організаційно-технічний рівень, визначити місце, яке воно посідає у галузі, встановити, в якій мірі підприємство наблизилося до найвищого рівня використання наявних ресурсів і ефективності господарювання, виявити невикористані внутрішні резерви тощо.

Застосування під час аналізу прийому деталізації має на меті послідовно розкласти за різними ознаками аналізовані підсумкові показники на їх окремі складові частини. При цьому виявлені при первісній деталізації складові часткові показники підлягають подальшій деталізації і так до тих пір, поки не будуть встановлені першопричини тих чи інших результатів роботи аналізованого підприємства.

У зв'язку з цим, треба вивчити зміну аналізованих показників у розрізі окремих періодів (рік, квартал, місяць), структурних підрозділів підприємства, а також дослідити їх стан за окремими складовими частинами. Такий підхід дає змогу встановити найбільш успішні періоди роботи підприємства, з'ясувати недоліки у виконанні окремих операцій, визначити резерви у використанні техніки, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, виявити передові і відстаючі дільниці, визначити ступінь участі окремих підрозділів у формуванні підсумкових аналізованих показників, оцінити міру їх відповідальності, з'ясувати структуру досліджуваних показників, що, кінець кінцем, сприяє виявленню основних чинників, які вплинули на зміну рівня досягнутих результатів.

Слід зазначити, що балансний прийом широко застосовується у тих випадках, коли між аналізованими показниками має місце функціональна залежність. Суть його використання полягає у складанні й читанні різноманітних балансів, що характеризують

наявність ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових), їх використання або потребу в ресурсах і джерелах їх покриття. Наприклад, баланс робочої сили показує потребу підприємства у робочих кадрах і джерелах покриття; баланс робочого часу характеризує загальні ресурси часу і їх використання; матеріальні баланси відображають потребу підприємства у матеріалах і вказують їх покриття та ін.

Зіставлення планових і звітних балансів між собою за відхиленнями дозволяє визначити вплив факторів – аргументів (в абсолютних і відносних величинах) на зміну підсумкового показника, виявити резерви підвищення ефективності роботи аналізованого підприємства.

У практиці аналітичної роботи дуже часто використовують метод статистичних групувань для вирішення наступних завдань: виявлення соціально – економічних типів досліджених явищ, наприклад, при вивченні розподілу підприємств міського господарства за формами власності; при дослідженні міського населення за суспільними групами та ін.; вивчення складу і структури аналізованої сукупності за тими чи іншими істотними ознаками, наприклад, дослідження працівників підприємства за віком, статтю, освітою та ін.; дослідження взаємозв'язку і залежності між окремими показниками, наприклад, вивчення наявності зв'язку між рівнем фаху працівника, з однієї сторони, і рівнем його заробітку, продуктивності праці – з другої.

Одним з найважливіших способів дослідження економічних явищ і процесів є використання прийому абсолютних, відносних і середніх величин. Абсолютні величини (показники) застосовують в аналізі для характеристики обсягів (рівнів, розмірів) аналізованих об'єктів (обсяг продукції, кількість працівників, прибуток та ін.).

У зв'язку з цим їх використовують для характеристики наявності ресурсів підприємства (матеріальних, трудових, фінансових), розмірів виробництва, фондів оплати праці, робочого часу, для визначення впливу окремих факторів на досягнуті результати господарювання. Відносні величини (планового завдання, виконання плану, динаміки, структури, інтенсивності, координації, порівняння) відображають кількісні співвідношення аналізованих абсолютних показників; їх використовують для оцінки планової швидкості розвитку (зміни) досліджуваних об'єктів, вивчення ступеня виконання планового завдання, дослідження інтенсивності розвитку економічних явищ, аналізу складу і структури та ін. За допомогою середніх величин (середньої арифметичної, гармонійної, геометричної, хронологічної) розраховують і аналізують різноманітні середні показники (середня заробітна плата, середній рівень продуктивності праці, середня вартість основних фондів, середньооблікова чисельність працівників та ін.), що дає змогу одержувати узагальнюючу характеристику якісно однорідних сукупностей. Однією з важливих умов застосування середніх величин є якісна однорідність аналізованої сукупності, для якої вони розраховуються. У цьому разі такі середні матимуть реальний смисл і в достатній мірі характеризувати типовий рівень ознаки. Тому застосування в економічному аналізі середніх величин не можна відокремлювати від прийому статистичних групувань. Важливою умовою економічного аналізу є комплексне використання абсолютних, відносних та середніх величин.

Ряди динаміки являють собою важливий прийом аналізу, оскільки дають змогу виявити закономірності і окремі тенденції розвитку економічних явищ і процесів за ряд періодів. При виконанні даної роботи необхідно розрахувати і проаналізувати стосовно досліджуваних об'єктів такі показники динаміки: ланцюгові й базисні абсолютні прирости аналізованих показників, їх темпи зростання і темпи приросту, абсолютне значення одного відсотка приросту, середній темп зростання і приросту, середній рівень ряду динаміки.

Індексний метод широко використовують у практиці аналітичної роботи для вивчення ступеня виконання різних планових завдань, визначення динаміки аналізованих показників, для вимірювання інфляції, розрахунку впливу окремих факторів на зміну результатів діяльності підприємств і організацій міського господарства. Слід пам'ятати, що індекс - це є відносна величина (динаміки, виконання плану), що характеризує зміну рівня будь-якого

аналізованого показника в часі, просторі чи порівняно з планом, нормою, стандартом. Різновидами індексів є процент виконання плану, темпи і коефіцієнти зростання (ланцюгові, базисні, середні).

Метод ланцюгових підстановок застосовують в економічному дослідженні господарської діяльності підприємств для визначення кількісного впливу окремих факторів на зміну узагальнюючих економічних показників (обсяг продукції, дохід, прибуток та ін.). Його використовують тоді, коли між досліджуваними показниками є функціональна пропорційна залежність і аналізований показник може бути поданий у вигляді добутку декількох факторів. Слід зазначити, що при використанні цього прийому перш за все необхідно правильно побудувати математичну факторну модель (формулу) аналізованого показника, яка не може бути довільною. Застосовуючи до цієї моделі різні модифікації ланцюгових підстановок (ланцюгову схему розрахунку впливу факторів, спосіб обчислення абсолютних різниць, індексну схему розрахунку), обчислюють абсолютний і відносний вплив окремих факторів на зміну того чи іншого аналізованого показника, а також визначають структуру цього впливу. При виконанні розрахункової роботи треба використати всі різновидності цього прийому.

Статистичні таблиці використовують для найбільш раціонального, наочного та систематизованого викладення результатів зведення і групування аналітичних даних. Слід нагадати, що подібно до граматичного речення кожна таблиця має статистичний підмет і присудок. Підметом таблиці є ті об'єкти (показники), які аналізуються. Він відповідає на питання: «Хто?», «Що?». Присудок статистичної таблиці – це система показників, якими характеризується підмет. Він відповідає на запитання: «Якими показниками характеризується досліджуваний об'єкт?». У таблиці підмет найчастіше знаходиться зліва (характеризує зміст рядків), присудок – зверху (характеризує зміст граф). Читання і аналіз підмета статистичних таблиць має велике значення у практиці аналітичної роботи (горизонтальний аналіз) і окремих ознак її присудка (вертикальний аналіз), визначення наявності і характеру взаємозв'язків між окремими аналізованими показниками, подання узагальнюючих висновків про досліджувані об'єкти. Важливо підкреслити, що статистичні таблиці на стадії збору цифрової інформації і підготовки економічного аналізу забезпечують одноманітність і впорядкованість досліджуваних показників, на стадії обробки даних є своєрідним алгоритмом розв'язування аналітичних задач і проведення розрахунків, на стадії закінчення аналізу – засобом оформлення його результатів.

Графічний метод застосовують в економічному дослідженні для здійснення контролю за виконанням різноманітних планів (планів – прогнозів, бізнес – планів, індикативних та ін.), вивчення структури і тенденції зміни господарських явищ і процесів, дослідження взаємозв'язку між аналізованими показниками у просторі або часі, одержання висновків про наявність і напрям такого зв'язку, а також дозволяє обрати математичну модель для його вираження. Відомо, що графічній мові притаманні такі риси: лаконічність (відображення статистико – аналітичної інформації за допомогою невеликої кількості знаків – символів), змістовність і наочність. Графічна інформація легше засвоюється і запам'ятовується, розвиває просторове уявлення, аналітичне мислення, зорову пам'ять. В економічному аналізі широко використовують різноманітні діаграми (стовпчикові, кругові, криволінійні, фігурні), картограми, картодіаграми, графік Варзара, радіальні графіки, квадратні, точкові, графіки виконання плану, графік відхилень і т.п. Останнім часом ефективним є застосування комп'ютерних засобів побудови графічних зображень, що рекомендується використовувати при виконанні розрахункової роботи.

Крім наведених вище прийомів дослідження, студент при виконанні розрахунково-аналітичної роботи може використати й інші, зокрема, математичні методи, що знаходять в економічному аналізі застосування при вивченні складних господарських явищ та процесів, особливо там, де необхідно здійснювати великий обсяг статистичних обробок інформації та аналітичних розрахунків. Математичні методи за допомогою систематичного підходу до

вивчення господарських процесів з використанням ЕОМ дозволяють розглянути багатоваріантні рішення і вибрати з них найбільш оптимальні.

Слід зазначити, що економічне дослідження діяльності підприємства здійснюється без жорсткої регламентації, як це, наприклад, має місце при організації облікового процесу, але у відповідній послідовності, виходячи з його завдань і якості аналітичної інформації. У зв'язку з цим при виконанні даної роботи це треба мати на увазі і пропонується проводити економічний аналіз досліджуваних показників (виробничої програми, основних фондів, праці, собівартості продукції, доходів, прибутку, рентабельності та ін.) приблизно у такій послідовності:

- вивчення динаміки техніко – економічних показників;
- оцінка ступеня виконання різноманітних планів (бізнес – планів, прогноз – планів, індикативних та ін.);
- дослідження аналізованих показників за різними формами порівняння;
- аналіз складу і структури господарських явищ і процесів за різними ознаками;
- вивчення економічних показників за окремими формами деталізації (в розрізі окремих періодів, структурних підрозділів підприємства, складових частин аналізованих об'єктів та ін.);
- оцінка ступеня участі (вкладу) підрозділів підприємства у формуванні підсумкових аналізованих показників;
- здійснення факторного аналізу досліджуваних економічних показників;
- визначення впливу аналізованих показників на кінцеві результати роботи підприємства;
- формування відповідних висновків, розробка пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення аналітичної роботи і покращення господарської діяльності аналізованого підприємства;
- оформлення результатів проведеного економічного дослідження.

Статистичну інформацію, що використовується під час проведення економічного дослідження, належним чином опрацьовують і подають у вигляді таблиць, графіків, схем та аналітичних розрахунків.

Закінчується економіко-аналітичне дослідження висновками. Змістом цієї частини є загальні підсумки, зроблені на основі вивчення і дослідження теми розрахункової роботи, що втілюють в собі відповідні висновки, обґрунтовані пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення методики економічного аналізу, підвищення ефективності і якості господарської діяльності досліджуваного підприємства.

У списку використаних джерел вказують видавництво, місце і рік їх видання.

Додатки містять в собі таблиці, графіки, схеми, розрахунки, форми звітності та інший матеріал, що має допоміжний характер. Ця частина роботи не є обов'язковою.

Дана робота має бути написана літературною мовою на одному боці аркуша з полями: з лівого боку – 30 мм, з правого – 10 мм, зверху й знизу – 20 мм.

Робота починається з титульного аркуша, потім наводиться зміст роботи, в якому зазначаються початкові сторінки кожного розділу і підрозділу, назви яких у змісті й тексті мають бути тотожними.

Вступ, основні розділи і висновки у визначеній послідовності починають з нової сторінки. Заголовки структурних елементів і заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи. Перенесення слів у заголовку не допускається.

Розділи, підрозділи і пункти слід нумерувати арабськими цифрами. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять.

Сторінки слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації упродовж усього тексту.

Оформлення контрольної роботи треба виконувати згідно з вимогами державних стандартів.

Наведені завдання рекомендується використовувати при проведенні практичних занять.

Самостійна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів із спеціальною літературою, орієнтування їх на критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем ефективного функціонування підприємств та їх структурних підрозділів.

Під час виконанні даної контрольної роботи рекомендується використовувати навчальний посібник з техніко-економічного аналізу діяльності підприємств міського господарства (Див.: Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства : навч. посібник./ В. О. Костюк – Харків : ХНАМГ, 2010, – 245 с.), у якому наведено приклади розв’язання аналітичних задач.

3 ТЕСТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1 Основні методичні питання економічних досліджень

1. Сукупність прийомів і методів, за допомогою яких буде виконане дослідження є:
 - а) робочий план;
 - б) методика економічного дослідження;
 - в) нормативно-технічний документ.
2. Вивчення об'єкта економічного дослідження як сукупності елементів, що утворюють систему є:
 - а) комплексний підхід;
 - б) системний підхід;
 - в) узагальнення.
3. Виконання організаційно-методичної підготовки економічного дослідження проводиться на:
 - а) організаційній стадії;
 - б) стадії економічного дослідження;
 - в) стадії реалізації результатів економічного дослідження.
4. Що характеризує економічна інформація:
 - а) фізичні процеси в різних об'єктах при створенні продукції;
 - б) відомості про вартість об'єктів, витрати праці на їхнє виробництво;
 - в) відомості про документи і факти отримані в ході економічного дослідження.
5. Метод економічного дослідження – це:
 - а) спосіб пізнання економічних явищ і процесів;
 - б) система поглядів, опису певного економічного явища, стосовно його побудови і функціонування;
 - в) процес вивчення певного економічного явища з метою встановлення закономірностей його розвитку.
6. Вчення про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності – це:
 - а) метод;
 - в) методологія;
 - в) наукове дослідження.
7. Об'єктами економічного дослідження можуть бути:
 - а) окремі підприємства;
 - в) показники діяльності підприємства;
 - в) економічні процеси, що відбуваються на об'єктах управління;
 - г) усі відповіді правильні.
8. Суб'єктами економічного дослідження є:
 - а) окремі підприємства;
 - б) показники діяльності підприємства;
 - в) виконавці економічного дослідження.
9. Програма економічного дослідження включає:
 - а) перелік методів, за допомогою яких проводять дослідження;
 - б) реєстрацію і формування бази даних;
 - в) перелік питань, відповідь на які необхідно дати в процесі дослідження.
10. Метою економічного дослідження є:
 - а) вивчення складу, структури і динаміки економічного явища;
 - б) отримання нових знань про економічне явище;
 - в) розрахунок впливу різноманітних чинників на зміну економічного явища.
11. Одиниця спостереження при економічному дослідженні є:
 - а) об'єкт економічного дослідження;
 - б) елемент об'єкта спостереження, який є носієм його суттєвих ознак;

в) статистичний реєстр об'єктів спостереження із зазначенням необхідних ознак.

12. Методика економічного дослідження це є:

а) найважливіші питання організації та проведення економічного дослідження;

б) сукупність прийомів і методів у відповідному порядку їх використання для дослідження економічних явищ;

в) методичні прийоми економічного дослідження.

13. До обліково-звітної інформації, яка використовується у процесі економічного дослідження відноситься:

а) планово-нормативна інформація;

б) дані оперативного, бухгалтерського і статистичного видів обліку;

в) матеріали ревізій, обстежень і хронометражних спостережень.

14. До звітних джерел, що використовуються у процесі економічного дослідження відносяться:

а) дані оперативно-технічної звітності;

б) дані бухгалтерської звітності;

в) дані статистичної звітності;

г) усі відповіді правильні.

15. До позаоблікових джерел інформації, що використовуються у процесі економічного дослідження відносяться:

а) преїскуранти, цінники і проектно-кошторисні документи;

б) наряди, накладні і табелі обліку робочого часу;

в) матеріали документальних ревізій, анкетування і хронометражних спостережень.

16. Статистичне спостереження, яке використовується для отримання інформації при проведенні економічного дослідження являє собою:

а) планомірне науково-організоване збирання даних про економічні явища і процеси;

б) реєстрацію економічних явищ і процесів у спеціальних формах статистичного спостереження;

в) вивчення складу, структури і динаміки економічних явищ і процесів.

17. Підготовча робота, безпосередньо дослідження, узагальнення, апробація та впровадження економічного дослідження є:

а) предметом економічного дослідження;

б) завданням економічного дослідження;

в) стадіями економічного дослідження.

18. Метою проведення аналітичного економічного дослідження є:

а) розкриття причинно-наслідкових зв'язків між досліджуваними економічними явищами;

б) отримання емпіричної інформації щодо цілісного уявлення про досліджувані економічні явища.

19. Системний підхід до проведення економічного дослідження суб'єкта господарювання це є:

а) охоплення всіх аспектів діяльності суб'єкта господарювання як системи, що виступає складовою частиною системи вищого порядку;

б) вивчення всіх сторін діяльності суб'єкта господарювання;

в) використання системи показників для узагальнюючої характеристики суб'єкта господарювання.

20. Економічне дослідження – це:

а) процес вивчення закономірностей виникнення і розвитку економічних явищ;

б) планомірне науково-організоване збирання і оброблення даних про економічні явища.

21. До спеціально організованого статистичного спостереження при проведенні економічного дослідження відноситься:

а) перепис виробничого устаткування;

- б) дані статистичного обліку;
- в) матеріали соціологічних опитувань.

22. Вибіркове спостереження, що проводиться при економічних дослідженнях, являє собою:

- а) обстеження, під час якого дослідженню підлягає деяка частина одиниць сукупності, відібрана у випадковому порядку;
- б) спостереження за частиною найбільш крупних одиниць сукупності, питома вага яких переважає в загальному обсязі цієї сукупності;
- в) детальне обстеження окремих типових одиниць сукупності з метою їх досконального вивчення.

23. Назвіть переваги вибіркового спостереження перед суцільним:

- а) економічність;
- б) оперативність;
- в) точність.

24. При якому із різновидів статистичного спостереження, що використовуються в економічних дослідженнях, виникають помилки репрезентативності:

- а) вибірконе спостереження;
- б) метод основного масиву;
- в) монографічне спостереження;
- г) суцільне спостереження.

25. За ознакою часу статистичні показники, які використовуються при економічному дослідженні поділяються на:

- а) первинні та похідні;
- б) прямі і обернені;
- в) інтервальні та моментні;
- г) екстенсивні та інтенсивні.

Змістовий модуль 2 Методи і результати економічних досліджень

1. Наукове припущення яке висувається для пояснення економічного явища і яке потребує теоретичного обґрунтування на практиці для того, щоб стати достовірною науковою теорією:

- а) експеримент;
- б) синтез;
- в) гіпотеза;
- г) ідеалізація.

2. Статистичне зведення, яке використовується в економічному дослідженні, є:

- а) пошук та використання узагальнюючих показників результатів спостереження;
- б) встановлення групувальних ознак та кількості груп;
- в) систематизація та наукова обробка статистичних даних;
- г) вивчення складу і структури економічних явищ.

3. Метод статистичних групувань використовується в економічних дослідженнях для вирішення наступних завдань:

- а) виділення соціально-економічних типів економічних явищ;
- б) вивчення складу і структури економічних явищ;
- в) дослідження взаємозв'язків між окремими ознаками економічних явищ.

4. Виявити взаємозв'язок між досліджуваними ознаками економічних явищ можна за допомогою такого групування:

- а) типологічного;
- б) структурного;
- в) аналітичного.

5. Показники, що характеризують величину того чи іншого досліджуваного економічного явища за допомогою іменованих вимірників називають:

- а) динамічними;
- б) абсолютними;
- в) відносними.

6.в економічних дослідженнях використовують відносні показники, за допомогою яких характеризують:

- а) підсумки господарської діяльності
- в) обсяг виробництва продукції;
- в) кількісні співвідношення економічних явищ.

7. В результаті порівняння різноманітних економічних показників отримують відносні величини:

- а) динаміки;
- в) інтенсивності;
- в) структури;
- г) координації.

8. Оберіть формулу загального вираження будь-якої відносної величини:

- а) порівнювальна величина + база порівняння;
- б) порівнювальна величина ÷ база порівняння;
- в) база порівняння ÷ порівнювальна величина;
- г) порівнювальна величина – база порівняння.

9.Відмінність між кількісними значеннями ознак в різних одиниць сукупності називають:

- а) варіацією;
- б) тенденцією;
- в) динамікою.

10. До абсолютних показників варіації відносяться:

- а) розмах варіації;
- б) середнє лінійне відхилення;
- в) дисперсія;
- г) середнє квадратичне відхилення;
- д) коефіцієнт осциляції;
- е) квадратичний коефіцієнт варіації.

11.Відносними показниками варіації є:

- а) дисперсія та розмах варіації;
- б) середнє лінійне відхилення;
- в) середнє квадратичне відхилення;
- г) коефіцієнт варіації.

12. Яке з наведених значень квадратичного коефіцієнта варіації свідчить про однорідність досліджуваної сукупності:

- а) 45 %;
- б) 5 %;
- в) 100 %
- г) 30 %
- д) 34 %.

13. Для якого з видів зв'язку є характерною повна відповідність між причиною і наслідком, тобто між факторною і результативною ознаками?

- а) для стохастичного;
- б) для кореляційного;
- в) для функціонального.

14. Ряди динаміки, рівні яких характеризують розмір економічних явищ на певні моменти часу (дати), називаються:

- а) моментними;
- б) інтервальними;
- в) варіаційними;
- г) атрибутивними.

15. До статистико-економічного методу дослідження відносяться:

- а) спостереження;
- б) групування;
- в) індукція;
- г) індексний метод;
- д) прийом аналогії;
- е) дедукція.

16. З метою дослідження економічних явищ їх розкладають на окремі складові за допомогою:

- а) синтезу;
- б) аналогії;
- в) аналізу;
- г) індукції.

17. Узагальнення результатів економічного дослідження – це є:

- а) аналіз;
- б) синтез;
- в) індукція;
- г) дедукція.

18. Факторний аналіз при проведенні економічного дослідження передбачає:

- а) визначення зміни економічних явищ;
- б) визначення впливу факторів на зміну економічних явищ
- в) класифікацію факторів за окремими ознаками.

19. Модель в економічному дослідженні є:

- а) система показників, які характеризують об'єкт дослідження;
- б) критерії оптимізації зміни досліджуваного об'єкта;
- в) умовний образ об'єкта досліджування, що відображає його основні характеристики.

20. Модель типу $Y = A \cdot B \cdot C$, є:

- а) кратною;
- б) адитивною;
- в) комбінованою;
- г) мультиплікативною.

21. Модель типу $Y = A + B + C$, є:

- а) кратною;
- б) адитивною;
- в) мультиплікативною.

22. Модель типу $Y = A / (B + C)$, є:

- а) кратною;
- б) адитивною;
- в) комбінованою;
- г) мультиплікативною.

23. Модель типу $Y = A / B$, є:

- а) кратною;
- б) адитивною;
- в) комбінованою;
- г) мультиплікативною.

24. Результатами економічних досліджень є:

- а) теоретичні висновки;
- б) науково обґрунтовані проекти;

- в) економічні моделі;
- г) система заходів, нормативів, інструкцій;
- д) методичні вказівки.

25. Основними публікаціями результатів економічних досліджень можуть бути:

- а) науковий доклад;
- б) стаття;
- в) методичні вказівки;
- г) довідник;
- д) брошура;
- е) монографія.

4 ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЗАЛІКУ) З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Охарактеризуйте поняття «економічне дослідження».
2. Розкрийте складові частини економічного дослідження.
3. Інтерпретуйте поняття «Методологія економічного дослідження».
4. Розкрийте поняття «загальна і часткова методологія економічного дослідження».
5. Охарактеризуйте поняття «методика економічного дослідження».
6. Розкрийте поняття «загальна і часткова методики економічного дослідження».
7. Поясніть різницю між поняттями «методологія» і «методика» економічного дослідження.
8. Поясніть сутність системного підходу при дослідженні економічних явищ і процесів.
9. Розкрийте сутність поняття «система».
10. Охарактеризуйте поняття «системний аналіз».
11. Поясніть поняття «економічна система».
12. Охарактеризуйте об'єкти і суб'єкти економічних досліджень.
13. Дайте визначення терміну «одиниця спостереження» при економічних дослідженнях.
14. Охарактеризуйте складові частини плану економічного дослідження.
15. Розкрийте поняття «програма економічного дослідження».
16. Охарактеризуйте основні етапи економічного дослідження.
17. Розкрийте систему економічних показників при проведенні досліджень.
18. Прокоментуйте інформаційну базу економічних досліджень.
19. Розкрийте методику використання літературних джерел при економічних дослідженнях.
20. Охарактеризуйте планово-нормативні, обліково-звітні і позаоблікові джерела інформації, які використовуються при економічних дослідженнях.
21. Дайте загальну характеристику методам економічного дослідження.
22. Дайте визначення терміну «метод економічного дослідження».
23. Розкрийте сутність діалектичного методу пізнання економічних явищ і процесів.
24. Розкрийте сутність статистико-економічного методу дослідження економічних явищ і процесів.
25. Розкрийте сутність та сферу використання методу масового статистичного спостереження в економічних дослідженнях.
26. Розкрийте сутність та сферу використання методу статистичних групувань в економічних дослідженнях.
27. Розкрийте сутність та сферу використання графічного методу в економічних дослідженнях.
28. Розкрийте сутність та сферу використання методу абсолютних величин в економічних дослідженнях.
29. Розкрийте сутність та сферу використання методу середніх величин в економічних дослідженнях.
30. Поясніть сутність, значення та сферу використання прийому деталізації в економічних дослідженнях.
31. Розкрийте сутність та сферу використання балансового методу в економічних дослідженнях.
32. Обґрунтуйте основні напрямки використання прийому порівняння в економічних дослідженнях.
33. Обґрунтуйте основні напрямки використання способу перерахунку показників в економічних дослідженнях.
34. Поясніть сутність, значення та сферу використання вибіркового методу в економічних дослідженнях.

35. Розкрийте сутність, значення та сферу використання прийому «ряди динаміки» в економічних дослідженнях.
36. Поясніть сутність, значення та сферу використання паралельних рядів в економічних дослідженнях.
37. Обґрунтуйте значення та сферу використання індексного методу в економічних дослідженнях.
38. Розкрийте сутність методу ланцюгових підстановок, його модифікації їх використання в економічних дослідженнях.
39. Поясніть сутність та сферу використання факторного аналізу в економічних дослідженнях.
40. Охарактеризуйте сутність та напрямки використання історичного методу дослідження економічних явищ і процесів.
41. Поясніть сутність та сферу використання монографічного методу в економічних дослідженнях.
42. Охарактеризуйте сутність та сферу використання експериментального методу в економічних дослідженнях.
43. Розкрийте сутність та сферу використання методу експертних оцінок в економічних дослідженнях.
44. Поясніть сутність та сферу використання методу екстраполяції в економічних дослідженнях.
45. Розкрийте сутність та сферу використання евристичного прийому в економічних дослідженнях.
46. Охарактеризуйте сутність та сферу використання абстрактно-логічного методу дослідження економічних явищ і процесів.
47. Поясніть сутність та сферу використання прийому індукції в економічних дослідженнях.
48. Охарактеризуйте сутність, значення та сферу використання прийому дедукції в економічних дослідженнях.
49. Розкрийте сутність та сферу використання прийому аналогії в економічних дослідженнях.
50. Прокоментуйте сутність, значення та використання методів «аналіз» і «синтез» в економічних дослідженнях.
51. Поясніть сутність та сферу використання прийому моделювання в економічних дослідженнях.
52. Розкрийте сутність та використання детермінованих моделей в економічних дослідженнях.
53. Розкрийте сутність та використання адитивних моделей в економічних дослідженнях.
54. Охарактеризуйте сутність та сферу використання в економічних дослідженнях мультиплікативних моделей.
55. Розкрийте сутність та сферу використання в економічних дослідженнях методів програмування і прогнозування.
56. Поясніть сутність та сферу використання економіко-математичного методу в економічних дослідженнях.
57. Розкрийте сутність і використання в економічних дослідженнях критеріїв ефективності (оптимальності).
58. Поясніть сутність комплексного використання методів дослідження при вивченні економічних явищ і процесів.
59. Охарактеризуйте основні види результатів економічних досліджень.
60. Назвіть основні форми подання (узагальнення) результатів економічних досліджень і їх публікації.

Навчальне видання

Методичні вказівки і завдання

*до виконання контрольної роботи, проведення практичних занять та
самостійної роботи з курсу*

«МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

*(для студентів усіх форм навчання за напрямом підготовки 6.030504 – Економіка
підприємства)*

Укладач **КОСТЮК** Василь Остапович

Відповідальний за випуск *О. В. Димченко*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *В. О. Костюк*

План 2017, поз. 541М

Підп. до друку 14.09.2017

Друк на ризографі

Тираж 50 пр.

Формат 60×84/16

Ум. друк. арк. 1,5

Зам. № _____

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,

вул. Маршала Бажанова, 17, Харків 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017 р.